

# Kirken i Kina

Forelesning ved Uppsala Universitet 2. november 1982

AV K. H. TING

I denne redegjørelsen om kirken i Kina vil jeg forsøke å presentere kinesiske kristnes tenkning omkring visse spørsmål vi ser på som viktige.

1). Får jeg først oppholde meg litt ved min forståelse av utgangspunktet for at det kinesiske kommunistparti, Kinas ledende parti med et ateistisk verdensbilde og uten positivt syn på religion, ønsker å gjennomføre religionsfrihet. Folk i Vesten tror gjerne at ateismen ligger i luften i det nye Kina. Men vi har ikke funnet at det er tilfelle. Kinesiske kommunister er marxister og dermed ateister, men proklamering av ateisme har slett ingen topprioritering på deres program. I overensstemmelse med deres egen teori kan de vente på at religionen forsvinner av seg selv, kanskje om noen hundre år fra nå av, når produksjonen er tilstrekkelig til å tilfredsstille alle menneskelige behov, og menneskenes politiske, moralske og intellektuelle opplysning er så høy at uvitenhet, frustrasjon og fremmedgjøring i det store og hele er overvunnet. På det tidspunkt vil det ikke eksistere klasser, nasjoner, stater, militærvesen, ingen kommunistpartier. Først da, mener de, vil religionen forsvinne.

I mellomtiden ønsker de framfor alt å forene hele folket i oppbyggingen av det nye Kina og fremme landets velstand. Dette er helt sikkert et ønske hos 99 prosent av den kinesiske befolkning, en sak som kan forene kinesere fra alle lag og livssituasjoner. Kinesiske kommunister vet bedre enn noen annen at dette ikke er en oppgave som én gruppe eller ett parti har monopol på. For å forene hele folket i denne oppgaven, må alle minoritetsgruppene særpreg respekteres og ikke motarbeides. Hvorfor motarbeide oss kristne og ta fra oss friheten når det er klart at kristne ønsker nasjonal framgang og arbeider for det like mye som andre borgere?

Dette er så langt jeg kan se, basis for prinsippet om enhetsfront og

religionsfrihet. Firerbanden mislyktes nettopp fordi de ikke hadde noen respekt for enhetsfronten og dermed isolerte seg fra massene. Det er venstre-radikalismens merke som nå er i klar miskreditt i Kina.

Etter slutten på kulturrevolusjonen har vi vendt tilbake til en korrekt gjennomføring av prinsippet om religionsfrihet. Det er vansker, klager og ankemål her og der, men på grunn av religionsfriheten som nå er tatt inn i grunnloven, kan dette alltid legges fram for de rette myndigheter og saken ordnes.

For at kirken skal blomstre og bære fram det kristne vitnesbyrd, kommer vi ikke langt med religionsfrihet fra statens side. Vi må også bygge opp en teologisk selvforståelse som kan lede oss i våre beslutninger slik at vi kommer fram til en sterkere selyrealisering som Jesu Kristi kirke i det kinesiske folk.

## 2). Først av alt må kirken beskjeftige seg med budskapet.

Vi kjenner oss ydmyke og inspireres av kristne i andre land som har gitt seg selv til folkets sosiale og politiske frigjøring. Vi beundrer og respekterer den epistemologi og hermeneutikk i praksis og den kristologiske innsikt de viser gjennom sin kamp. Ved at de holder fast på Egypt/exodus-motivet, ved den faste holdningen mot utviklingsideologi og reformisme, og gjennom virkekraftig kjærlighet og grunnleggende strukturforandring i samfunnet, ser vi i takknemlighet og botferdighet hva vi kristne i Kina skulle ha vært i førrevolusjonær tid.

Det ville være en dårlig overforenkling å si at kinesiske kristne står i et motsetningsforhold til frigjøringsteologien hos våre medkristne i Latin-Amerika. Men ut fra vår situasjon må vi si at sosio-politisk frigjøring ikke er en god nok beskrivelse av vår teologi. Budskapet vi har fått fra Gud, og som vi skal formidle videre, er sentrert om forsoningen i Jesus Kristus mellom Gud og menneske.

Vi mener dette er et budskap som er like aktuelt i vår etter-revolusjonære historie som noe annet sted. «Du har lagt en uro i vårt hjerte slik at vi ikke finner hvile før vi finner den i deg» – den lengselen etter hvile i Gud er noe som politikk og sosial frigjøring ikke kan utslette. Motsetningen mellom rik og fattig er noe uhyre viktig som kristne ut fra enhet og forsoning bare kan overse ved å kvele den etiske bevissthet. Å gjøre dette til det sentrale i de gode nyhetene eller hovedtema i kristen teologi ser imidlertid for oss ut til å være en relativisering av den bibelske åpenbaring og et skritt bort fra kirkens helhetlige historiske tradisjon. Det er også en fare for å absoluttere den re-

volusjonære rettferdighet for fattige bare fordi de er fattige. Dette kjenner vi til fra venstreradikalismen i kulturrevolusjonen i Kina.

3). For kirken i Kina er det å være kinesisk en forutsetning for kommunikasjon: Evangeliet overbeviser mennesket om synd. Dette er et fremmedelement, noe skandaløst, som gjør det vanskelig å akseptere for mennesker ut fra deres naturlige menneskelige orientering. Derfor må ikke formidleren legge til andre fremmedelementer slik at det blir enda vanskeligere å ta imot. Dette er alvoret i vårt arbeid for å utvikle kirkens kinesiske identitet. Den lokale kirkes relasjon til den universelle kirke har naturligvis mye å si for utviklingen av identitet. Men begrepet lokal er en viktig del av det Nye Testaments kirkedoktrine. Lokal, nasjonal og partikulær er ikke tilfeldige begreper, men vesentlige kjennetegn på den universelle kirke.

For å sikre framvekst og utvikling av en kirke i Kina som er like kinesisk som kirker i Sverige er svenske, må vi sette opp en beskyttende mur mot en «internasjonalisme» som ikke tar tilstrekkelig hensyn til rettmessige nasjonale forventninger. Folk som representerer små, svake eller gamle kulturer hvor det finnes noe stort og vakkert, kjemper for å forsvare disse kulturene fra å bli skjøvet ut i glemsel av et dominerende teknologisk samfunn som skaper likeartethet over hele jorden. Det er forståelig at kristne under disse forhold gjerne vil uttrykke sin kjærlighet og støtte til nasjonen. Dette er ikke trang nasjonalisme av typen «mitt land – rett eller galt».

4). Kirken må først av alt være glad i mennesker. Evangelisering skjer bare i kjærlighet. Evangelister må først og fremst elske. Dermed vokter vi oss mot den ukjærlige Jonas-mentaliteten med all dens misunnelse og mangel på identifikasjon med det folk han eller hun er sendt til. Kina arbeider i dag hardt med å overvinne sin tilbakeståenhet på mange livsområder. Det er ingen enkel oppgave for et så stort land med så stor befolkning og så tyngt av historiens byrder. Samtidig som det forsøker å forvandle landet, er folket bevisst og ubevisst i gang med å forvandle seg selv. Enkelte Kina-kommentatorer i utenlandske kirkekretser alarmerer oss ved å rapportere at de har funnet noe frelesorientert i krav og intensjoner hos våre revolusjonære og dermed anklager dem for å trenge seg inn på Guds område. Jeg tror ikke noe problem blir løst ved at vi framstiller folk på feil måte.

Så langt jeg kan se, har ikke de revolusjonære i Kina fremmet noe soteriologisk program eller lovet å skape det nye menneske i paulinsk

forstand. Deres mål er ganske enkelt å gjøre mennesker bedre, det vil si gjennom utdanning å gjøre flere og flere kinesere i stand til å ha andres velferd og det sosialistiske fedreland i tankene når de gjør sine personlige valg. Vi beundrer dette gigantiske programmet for sosial og menneskelig forvandling. Det har vår velvilje og støtte. Dette er det minste av hva kristen kjærlighet skulle innebære. Vi tror ikke kristen evangeliseringssuksess avhenger av nederlag for det sosialistiske eksperiment med å forvandle land og folk. Vår suksess avhenger i vesentlig grad av vår identifikasjon med folket i eksperimentet.

Dermed kan vi ikke godta intervensjonalistiske grupper i utlandet som med støtte i tvilsom politisk og økonomisk makt nekter å respektere lærdommen i historien og kjører fram kampanjer for vestlige kristnes støtte til deres «gjenerobring» av Kina, noe som ikke er annet enn en gjenopprettelse av det fremmede bilde av kirken. Deres generelle hat mot det nye Kina og mangel på moralske skrupler betyr degradering av evangelisering.

Med en Gud som har kjærlighet som høyeste attributt, det vil si Kristuslik kjærlighet, med kjærlighet til menn og kvinner som Guds likestilte barn, og med en kommunikasjonsmulighet, skjer evangelisering på steder der kinesiske kristne bor og arbeider. Vi understreker ikke særlig sterkt misjonsbefalingen i Matt. 28.

5). I det gamle Kina ble et lite antall mennesker trukket eller drevet til Kristus av lidelse og fortvilelse. Problemet menneskelig lidelse er ikke løst i det nye Kina, men folk nyter livet mer og lider mindre. Er folk dermed mindre tilbøyelige til å høre hva det kristne evangeliet har å si dem? Vi har ikke funnet at det er tilfelle. Vi tror ikke en i evangelisering skal utbrodere lidelsestemaet eller si at Kristus bare angår menn og kvinner som lider. Lidelse kan faktisk være like mye av en hindring for mennesker når det gjelder å søke Guds hjelp. Gandhi ga uttrykk for noe vesentlig da han sa: «For menn og kvinner som sulter, er frihet og Gud bare bokstaver satt sammen uten den ringeste mening. Befrieren ville for disse ulykkelige være en som brakte dem en brødskorpe»

Pestalozzi, den store pedagogen i det attende århundres Italia, sa også: «Det er ingen Gud og det er ingen tro på Gud så lenge urettferdighetens lidelse ikke tar slutt». Sakarjas sang i Luk. 1 snakker om politisk frigjøring og det bedre liv som skal føre med seg en helligere religion. Der sier han: «så vi frelst fra fiendehånd og uten frykt kan få tjene ham».

Vi kinesiske kristne beklager ikke, men er glade over det faktum at Kina nå er i stand til å utnytte en syvendel av verdens dyrkbare areal til å livnære omtrent en fjerdedel av menneskeheten. Vi tror at takksigelse til Gud for alt det hans nåde betyr for menn og kvinner kan være like oppriktig og religiøs og åndelig og kristen som bønner til Gud om frigjøring fra elendighet og fortvilelse, og ofte sunnere.

6). Kirken ser det ikke som en regel at gode kristne er de som bryter klart og totalt med sin kultur og sitt miljø som om kultur og miljø har vært noe utenfor området til den oppstandne Kristus og uberørt av hans nåde. Det er situasjoner da kirken må si til den som kommer: «Gå og synd ikke mer». Men ofte er kirkens budskap å oppmuntre folk til å fortsette sitt viktige arbeid, men å se det fra en høyere synsvinkel og å relatere det til Guds kjærlige hensikt i alt hans skaperarbeid, forløsning og helliggjørelse, og dermed få ny og mer fullstendig forståelse for arbeidets verdi. Oppgavene krever et dypere feste og er i pakt med den kjærlighet som er en virkelighet på det dypeste nivå. Dette gir kristne den fred, trygghet, tro og mangel på frykt som springer ut fra bevisstheten om å være ett med det høyeste. Vi tror dette er den type transcendens eller åndelighet som fremmer engasjement i historiens gang og som ikke regner godt jordisk arbeid for intet, men understreker betydningen av det. På denne måten kommer Kristus på nytt for å fullbyrde og ikke tilintetgjøre.

Vi føler at mye av advarselen om synkretismens fare er falsk alarm som lammer vår kommunikasjon med frykt. Generelt sett er hos oss uforsonlighet en mye større fare som truer evangeliseringen. Det absolutte i Guds åpenbaring i Jesus Kristus må ikke lede oss til å absoluttere vår egen nødvendigvis utilstrekkelige forståelse og formidling av åpenbaringen. Den oppstandne Kristus er lik solskinn som fyller hele universet og lyser opp både fjell og dal. Vår oppgave er å vekke vårt folk til å se og glede seg og tilbe ham, og la hver gnist av farge bli brakt ut alle steder.

Evangelisering er å bringe Kristus til menn og kvinner og å bringe dem til anger og bot, men ikke bare det: Det er til en viss grad også å bringe ham fram fra dem. Folk i begge ender av kommunikasjonslinjen er evangeliemottakere. Logos Spermaticos-tankene og forestillingen om Kristi kosmiske funksjon (Ef., Kol.) har sterkt innpass i kinesiske kristnes tenkning, og øker vår forståelse for inkarnasjonen. Vi må være våkne for og verdsette hver minste tilnærmelse eller åpenhet for Kristi ånd og enhver bevegelse mot det guddommelige

som vi kan oppdage, og være takknemlige for det. I dagens Kina er vi omgitt av intellektuell gjæring. Så mange ideer blir lagt fram, kjempet for. Vi må lytte og skille ut det vi hører. Noe av det er ikke bare kontaktpunkter for samtale, men også potensielle forbundsfeller. Det kan ikke bli noen god evangelisering hvis vi slår sammen tanker fra ikke-kristne kilder ut fra en forestilling om at alle er ett stykke. En kveldsavis i Peking trykte nylig opp igjen et dikt om «Det røde lys» skrevet av professor Wen I-to i 1941, der det heter:

«Brenn opp folkets drømmer  
Bring deres blod til å koke,  
Og redd deres sjeler,  
Mens fengselsportene brytes opp!  
La din voks flyte til menneskenes verden,  
Bring fram trøstens blomst,  
Og bær gledens frukt».

Enhver som kan glede seg over dette diktet av en ikke-kristen poet som senere ble myrdet av Kuomintang, vil sannsynligvis ikke finne den selvutslettende frelserskikkelse som er en lidende tjener, totalt fremmed. Vårt lille bibliotek ved Nanking Teologiske College abonnerer på over sytti tidsskrifter om sosiologi, filosofi og kunst og litteratur rett og slett fordi vi mener den teologiske utdannelsen bør gjøre studentene våkne for den intellektuelle gjæring rundt oss.

7). Vi venter ikke pakkeløsninger når det gjelder folkets mottakelse av Kristus, dvs. presse dem til omgående eller i det hele tatt å skrive under på hele ordlyden i den kristne trosbekjennelse. I et overveldende ikke-religiøst land som Kina, er det å se i Jesus Kristus den store lærer, den store kjærlighet, det store eksempel på et godt liv, den store selvfornekter, den store frigjører, det store Tao eller Logos, eller Frelseren – velkomne skritt mot Kristus. I Konfucius' land hvor den etiske tilnærming er så dypt rotfestet, hvor det å tjene folkets beste blir vanlige menneskers oppsummering av marxismens budskap, er det å nærme seg Gud ikke ontologisk men *etisk*, noe helt naturlig og akseptabelt. Folk vil gjerne vite det kristne syn på det gode, og hvor kildene til et godt liv er. Tankeinnholdet hos over 99 prosent av befolkningen har ikke noe å gjøre med kristendommen, og vi må være glade over alle positive synspunkter om Jesus og Jesusreligionen. De

er en frukt av evangelisering – ikke så målbar som antall omvendte og døpte, men kanskje viktigere i det lange løp.

Det må ikke være noe press. Gud er ikke noen maktvilje, men fellesskapsvilje. Fellesskap innebærer selvstendighet, og selvstendighet innebærer frihet. Så venter han på frivillig tilslutning. Evangeliet er ikke noen bulldozer som kan brukes til å tvinge til lydighet ved hvilken som helst subtil eller mindre subtil maktbruk. Vi må i ærefrykt respektere hva folk får ut av evangeliet og hva evangeliet gjør med dem.

8). Evangelisering foregår der kristne lever og arbeider. Det er et press innenfor så vel som utenfor våre kristne samfunn for å få oss til å akseptere en ghettoskjebne. Vi står imot dette presset. Selve vår deltakelse i organer som Folkekongressen og Folkets Politiske Konsultative Råd på nasjonal-, provins- og lokalnivå, og vårt nærvær på universiteter og i den akademiske verden og innenfor alle livsområder er uvurderlig sett fra en evangeliseringsvinkel, rent bortsett fra hva vi som borgere ønsker å oppnå der. Vårt nærvær får folk til å stille spørsmål om kristendommen, og det er evangelisering. Den kinesiske politikk angående enhetsfronten gir ikke bare kanaler for deltakelse i den politiske beslutningsprosessen, men åpner også for muligheter til å lære fra andre og for andre å høre hva kristendom handler om.

9). Av ovenstående har dere sett at vår evangelisering ikke har antall omvendte som eneste eller viktigste mål. Vi legger vekt på evangelisering som en vidtrekkende, omfattende, vedvarende kulturprosess. Alle former for grunnarbeid eller forberedelsesarbeid gjort for å fremme evangelisering er også evangelisering. Når det gjelder tall, så er en konservativ antakelse om tallet på ikke-romerske kristne i Kina omkring to millioner – dvs. tre ganger så mange som i 1949. Vi tror ikke denne store tallmessige vekst skal eller kan fortsette, fordi det er allerede større enn vårt arbeid for kristen næring kan makte. Vi ser at det å be «Komme ditt rike» er å be om noe mye mer omfattende enn en ren utvidelse av kirken. Guds omsorg gjelder hele verden. Kirken er bare den del av verden som ser den oppstandne Kristus, hans nærvær og virke i verden, og som vil hjelpe flere mennesker til å se og ta imot ham. Kirken skal også være en surdeig. Surdeigens funksjon er å forvandle deigmassen til brød, ikke til surdeig. Så dens egen vekst kan ikke være eneste eller viktigste mål.

10). Kirken i Kina har oppgitt alle utdannelseinstitusjoner og medisinske institusjoner, og hvilken frigjøring var ikke det. Innenfor et sosialistisk sosialt system kunne ingen privat gruppe, minst av alle en selvforsørgende kirke, makte å holde disse institusjonene på samme nivå som de statlige drevet for almennheten, uten å kreve ublu priser og dermed dekke behovet bare for en liten elitegruppe. Denne avledningen eller bagasjeavleggelsen skal ikke være noen grunn til depresjon. I dag ser vi at kirken oppfyller – om enn i begrenset omfang – et firefoldig mandat: gudstjeneste, næring, omsorg og vitnesbyrd. På en måte har kirken mistet makt. Men kirken har i virkeligheten evangelisert bedre i sin maktesløshet. Fakta har vist at styrken i evangeliet om Jesus Kristus manifesterer seg med større kraft gjennom kirkens fattigdom, svakhet og sårbarhet.

Under kulturrevolusjonen da venstreradikalismen hadde kontrollen, var alle kirker lukket, og det samme var alle avdelinger av kontoret for religiøse saker som har til oppgave å se til at paragrafen om religionsfrihet gjennomføres korrekt. I dag er disse kontorene i funksjon igjen. Flere og flere kirker gjenåpnes. Men Kristi kirke er ikke begrenset til bygninger som vi kaller kirker – de kan også være byrder. Kristnes sammenkomster på steder som i hjemmene, vil fortsette å prege kinesisk kristendom slik det gjorde på nytestamentlig tid.

11). Evangelisering krever ikke bare målsetting, men også situasjons-setting. Derfor mener vi det normale område for evangeliefremføring er det miljø eller naboskap hvor de kristne står i den beste situasjon. «Jordens ender» er alle steder hvor de kristne er. Det er der kristne skal bære fram sitt vitnesbyrd om Kristus og bygge opp hans legeme. Derfor har ikke trans-nasjonal evangelisering stått fram som noe tema på vår arbeidsplan. Når vi snakker om Tre selv, er imidlertid ikke selv-isolasjon et av dem. Vi ønsker å være en del av den universelle kirke og leve i et-gi-og-ta-imot forhold innenfor den. Vi tror bare at vi ved å være uavhengige vil være bedre i stand til å gå inn i et ekte gjensidig avhengighetsforhold.

Å bringe kristendommen til et nytt område eller land er ikke i seg selv noe vi er negative til, for da ville det ikke vært noe kall fra Makedonia og kristendommen hadde forblitt en jødisk sekt. Men når en lokal kirke synker inn i dypere og dypere avhengighet, blir en viss grad av løsrivelse essensiell. Paulus gir oss et eksempel når han opponerte mot ønsket fra apostlene i Jerusalem om å holde de hedningekristne permanent i periferien, avhengige av Moderkirken i Palesti-

na. Evangelisering må styre klar av judaisering. Kristendommen, en religion basert på inkarnasjonen, må fatte mot slik at ikke folk avviser den som en form for fremmedgjøring.

12). Jeg er bedt om å si noe kort om bibelstudier i dagens Kina.

Hvis det med bibelstudier menes studium av Bibelen ut fra originalspråk og -tekster, så er det vårt svakeste punkt i det teologiske arbeidet. På dette feltet baserer vi oss på mye hjelp fra vestlige kolleger.

Hvis det betyr studium av Bibelen, ikke som budskap, men som litteratur eller historiske dokumenter, eller som en samling av visse etiske og filosofiske synspunkter som er viktige for forståelse av vestlig litteratur, filosofi og historie, så er det så absolutt en økende interesse i Kina. Ved Nanking Universitet er det kurs om Bibelen som litteratur. Kinas kristne råd vil begynne å forsyne akademiske biblioteker over hele landet med bibler.

Hvis det betyr teologisk og oppbyggelsesrettet studium av Bibelen, tror jeg dette er et område der kinesiske kristne har noen kreative erfaringer fra disse tretti årene. Vi sier om denne erfaringen at den gir nytt lys over gamle stier.

Det er nå en økende motvilje mot å studere Bibelen ved å gå fra ett vers i ett kapittel i ett bestemt bibelskrift til et annet vers et eller annet sted i et annet skrift. Kristne er interessert i epistemologi og hermeneutikk i praksis – det vil si historieforvandlerende handlinger.

Det har vært en tradisjonell todeling mellom teori og praksis med teori på førsteplassen. I det ligger en fare for gnostisisme. Kristne leser nå Bibelen på nytt med startpunkt i folkets kamp, med alle sorger og gleder, håp og frykt. Til en viss grad er vi tilbøyelige til å stille oss positive til frigjøringsteologien som peker på de privilegertes hermeneutiske handikap.

Vi er i dag mindre sikre og overbeviste om den opprinnelige meningen med et avsnitt hos den bibelske forfatter, eller om en endegyldig betydning eller tidløs sannhet som en gang for alle blir nådd. Men det betyr ikke at vi er agnostikere. Vi tror teksten har sitt eget liv der den beveger seg gjennom historien, får nye dimensjoner og betydning når den relateres til nye horisonter og sammenhenger.

Paul Ricoeur har uttrykt dette riktig når han sier: «Tekstens liv unnslipper forfatterens avgrensede horisont. Hva teksten betyr *nå*, betyr mer enn hva forfatteren mente med den da han skrev». Kinesiske kristnes folkelige måte å uttrykke det samme på, er å vise til den

manna som kan plukkes frisk og spiselig hver morgen, men blir bedervet og råtner lenger ut på dagen.

13). Vår kirke er liten og svak. I vår nåværende etterdenominelle tilværelse kan Kinas kristne råd kanskje best forstås som en form for enhet i utvikling, plassert et sted mellom et kirkeråd og en kirkesammenslutning. Til tross for all tale om en «splittelse» innenfor kinesisk protestantisme, noe som hovedsakelig har oppstått ved «splittere» i Hong Kong, er vi takknemlige over å kunne si at kinesisk protestantisme aldri har vært så samlet som i dag.

Vi vil verne om vår selvstendighet som er det partikulære, men vi vet også at selvstendighet bare er meningsfylt som en del av den universalitet som er kirken over hele verden, gjennom alle tider, kirken som lever og vitner i alle sosiale systemer. Vi liker å se på oss selv som en ellipse med to sentra som ikke er eksklusive, men som gjensidig styrker og framhever hverandre – vår partikularitet og vår universalitet.

Alt det gode som misjonærer i fortiden har brakt til Kina har ikke gått tapt, og vi er takknemlige for dem. I dag har kirken i Kina andre muligheter for utbytte av kontakt med kirker i utlandet. En ny relasjon er mulig og i utvikling. Kirker i andre land kan hjelpe oss mest ved å forstå vårt behov for balanse mellom de to sentra.

Vi er rørt over den velvilje og støtte så mange kristne her i landet har vist oss kinesiske kristne i våre svake forsøk på å gjøre kristendommen i Kina kommuniserbar for det kinesiske folk. De er imot den internasjonale intervensjonisme som visse personer i kristendommens navn og gjennom en hat-Kina-kampanje forsøker å fremme under dekke av å be for Kina.

Vi takker for godvilje og støtte og kristen forbønn. Denne godvilje, støtte og bønn er virkeliggjøring av det beste i misjonærtradisjonen i dagens Kina.